

LETO
2JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

Slavnostni obhod na
Jesenicah ob proglasitvi
nastanka velike in skup-
ne Jugoslavije

Naš

državni

praznik!

Prvi december je velik praznik Jugoslovanov, krona naše ponosne in zmagovite zgodovine — spomin na zedinjenje vseh slovanskih narodov, ki so se tisočletja borili za svobodo in za lastni dom na jugu Evrope. Velika je ta zemlja, velika, bogata in lepa. Najiskrenejše in najbližje bomo obhajali ta praznik s sklepom in z mislijo, da bomo z največjo vnemo delali za ohranitev domovine ter za njeno gospodarsko rast. Dom stoji, dom je naš, sedaj kliče ta dom pridne roke in srca državljanov na delo, na veliko delo, od katerega je odvisno blagostanje v tem domu. Delajmo vsi na tem, da izginejo vsi notranji spori, da bo vsa naša energija šla v dobro za pozitivna ustvarjanja na gospodarskih, socialnih in prosvetnih poljih.

Naj živi enotna, močna, velika in težko priborjena Jugoslavija, naj živi večno in naj bo ugoden dom vsemu njenemu ljudstvu.

Ob otvoritvi vaješke šole KID

Po najnujnejši dopolnitvi in prenovitvi obratov je industrija pristopila k vzgoji domačega strokovnega naraščaja

Potrebe, ki so narekovale ustanovitve šole

Res je, da je naš gorenjski kovinar po tisočletni tradiciji povezan na železarsko delo, kakor zlepa noben delovni človek na svojo stroko. Ta kovinarska tradicija, ki se nadaljuje pri nas iz roda v rod, pomeni veliko odliko gorenjskega železarstva. Naš gorenjski kovinar lahko mirno stopi v vsako železarsko delavnico v Evropi in nikjer ne bo novinec. Povsod bo vidna njegova praksa, njegova povezanost s kovinarskim delom, ki je našemu železarju prešla že tako rekoč v kri in mišice. Ta ponosni in zdravi železarski rod in pa zdravo gospodarstvo ter požrtvovalnost vseh, ki so vodili in usmerjali gorenjsko železarsko industrijo — vse to je ohranjalo gorenjsko železarstvo in pripomoglo, da deluje danes na Jesenicah velika železarska delavnost v čast, v korist in moč veliki domovini ter njenemu ljudstvu.

Težnje po napredku pa so posebno v najnovejši dobi ustvarile nove prilike na vseh področjih. Znanost in tehnika sta preobrazila tako kulturno, socialno in gospodarsko življenje in tako tudi delovne prilike. Delo samo je postalo zelo odvisno od raznih pripomočkov tehnike. Delo se danes meri in ceni in ta vrednost dela je v podjetnosti ena najvažnejših mer za solidnost in trajnost. Lahko kdo danes še tako pridno in še tako požrtvovalno dela do skrajnih človeških moči in izčrpanosti, pa je mogoče, da bo njegovo delo mnogo manj učinkovito, kot pa delo tistega, ki bo z raznimi pripomočki in s poznanjem novih tehniških veščin dotično delo igraje izvršil brez vsakih naporov. Nova doba, doba teh-

nike je ustvarila čisto nove prilike in vsaka delavnost mora svoje delovanje usmeriti s korakom napredka, če ne, bo zastala in umrla. Videli smo, kako so se v zadnjih desetletjih spremenile tako socialne kot gospodarske prilike v dobro ljudstva, videli smo, kako se je dvignila življenjska raven prebivalstva samo v zadnjih petdesetih letih. Naši jubilarji so nam pripovedovali, kako so pred 50 leti še delali po 14 ur dnevno, kako slaba so bila socialna zavarovanja, kako nizek standard ljudstva in kako so na Jesenicah še ob nedeljah cokle nosili. Vse to je dokaz napredka, in ta napredek temelji na gospodarskem delu, zato je prav delu treba posvetiti največ pozornosti, kajti le od dela izvira vse blagostanje. Da bomo pri naši industriji mogli še bolj slediti napredku tehnike in da bomo naše delo usmerili po prvovrstnih strokovnih veščinah, ustanavlja industrija lastno vaješko šolo za vzgojo novega domačega strokovnega sodelavca.

Izbira po psihotehniških preizkušnjah

V težnji, da bi bila izbira za vaješko šolo kar najbolj objektivna in da bi izbrali kandidate resnično po sposobnosti, je bilo k pregledu poklicanih 81 kandidatov. Od teh je po prvi izbiri delalo izpite 61 kandidatov. Način psihotehniških izpitov pa je tak, da si vsak kandidat tako rekoč sam izstavi izpričevalo o sposobnosti.

Psihotehniški izpit ni kak šolski izpit, kjer bi se ocenjevala v šolah naučena snov, temveč se kandidati preizkušajo z ozirom na one njihove prirojene sposobnosti, duševne in ročne zmožnosti, ki so

najvažnejše za uspešno udejstvovanje v kaki stroki (pri nas v kovinarskih obratih), tako na primer:

presoja po vidu,
pozornost,
spomin,
predočljivost,
tehniška ročnost,
tehnična predočljivost,
sposobnost kratkega in bistvenega popisovanja dogodkov,
fizična konstitucija in drugo.

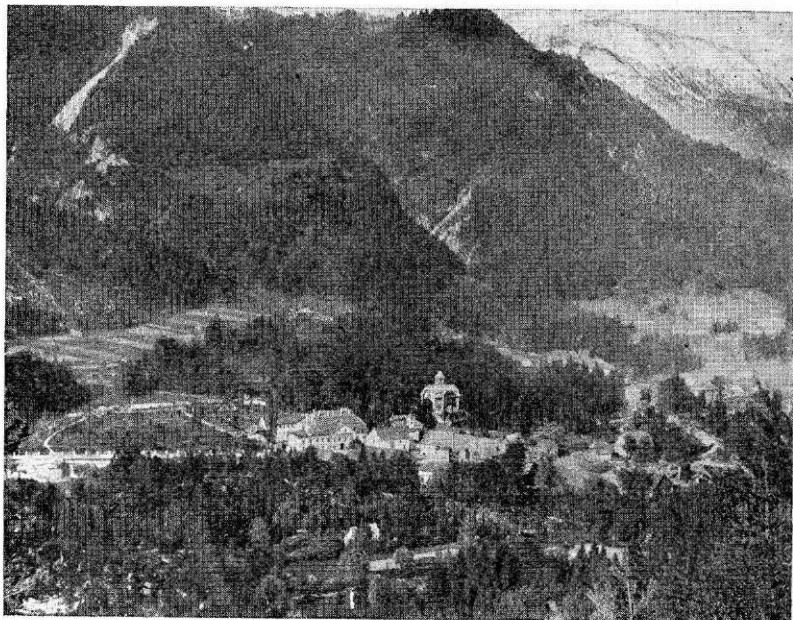
Ti izpiti se vršijo po vzorih, kakor so jih naši tehniki imeli priliko ogledati in študirati v inozemstvu, vendar prilagojeno našim tukajšnjim potrebam in prilikam. Ocenjevanje se je vršilo letos zlasti na osnovi popisovanja, beleženja in zarisana v posebne tiskovine, deloma pa tudi že na v to svrhu zgrajenih posebnih aparatih (kar se bo v bodočnosti še dopolnilo).

Izpiti so se vršili pod vodstvom šolskega vodje in ob asistenci delnega predavateljskega zbora. Izpiti so ponovno dokazali to, kar nam je bilo sicer že prej poznano, da je naš delavski naraščaj ob pravilnem vodstvu in ob pravilnem priučevanju iz vrstno sposoben za vzgojo v najbolj kvalificiranega novodobnega kovinarskega delavca - strokovnjaka. Priznati moramo, da je bilo v teku teh izpitov in razgovorov, ki so se prijateljsko vodili s posameznimi kandidati, zaznamovati izredne odgovore, ki pričajo o lepem značaju in globokoumnosti teh mladih fantov, kar je tudi najlepše izpričevalo za njihove starše, za šolo in za splošno kulturno vzgojo prosvetnih in drugih organizacij v našem kraju.

Zares težko bi bilo po zgoraj označenem vrstnem redu izbrati prvih 36 kandidatov, če ne bi bilo psihotehniških preizkušenj, ker je gotovo, da bi bili deloma tudi ostali poklicani, da se okoristijo te nove ustanove. Vendar, vsak začetek je težak in ustanova naše vaješke šole v obsegu, kakor jo uvajamo sedaj, je pač začetek, pri katerem pa želimo in hočemo ta začetek postopoma izpopolnjevati in razširjati do tiste višine, ki bo lahko služila za vzor tudi podobnim ustanovam bogatejšega in tehniško bolj razvitega inozemstva.

Ni pa samo od nas odvisno, da se ta razvoj pospešuje, temveč je mogoče to še v večji meri odvisno od gojencev samih in celokupnega našega delavstva.

Ko so bile po psihotehniških izpitih razvrščene ocene od 1 do 61, je bilo iz tako določenega vrstnega reda izbranih po 18 kandidatov za dva oddelka vaješke šole. Vsi tisti, ki se zanimajo za to izbiro, dobijo lahko na vpogled ocenjevalne listine.

POGLED NA
STARE JESENICE

Tako so izgledale Jesenice še nedavno. Tam, kjer stoje danes Krekov dom, ljudska šola ter številne druge stavbe, je bil gozd. Tam, kjer je danes najlepša, Prešernova ulica, so bili še travniki

Dipl. tehn. D. Cerar:

Splošno o plavžarstvu

(Dalje.)

Dodatki in žlindra

V našem plavžu ne pridobivamo grodelj samo iz ene rude, temveč mešamo v gotovem razmerju 2 ali 3 vrste rud. Tako mešanje rud se imenuje *gatiranje*. Rude, ki se talijo brez vsakega dodatka apnenca in apna, temveč vsebujejo že same v sebi potrebne snovi za dobro tekočo žlindro, se imenujejo *samoideče*. Naše rude zahtevajo za odstranitev žlindre kameninastih in prstenih snovi, ki spremljajo železo v rudi, gotove dodatke, ki so potrebni za pravilno obratovanje peči. Zmes rude in dodatkov pa imenujemo *vsipek*. Dodatki morajo biti v taki množini na razpolago, da tvorijo z nereduciranimi sestavinami rude in pepelom goriva žlindro, ki je pri toploti, ki vlada v peči, dobro tekoča. Razen tega mora biti žlindra taka, da prevzame precejšnjo množino žvepla, ki bi šla drugače v grodelj in pokvarila njegovo kvaliteto. Z drugo besedo lahko rečemo, da predstavljajo dodatki le gotov prispevek, ki je potreben, da je žlindra pravilna. Sedaj si hočemo na kratko razložiti, kako je bila mera prispevka določena in kakšne znake ima pravilna žlindra. Oporišče temu služijo analize dobro delujočih žlinder. Pri študiju teh analiz zasledimo, da sta najvažnejši sestavini kremenčeva kislina (SiO_2) in apno (CaO), in sicer iz enostavnega razloga, ker predstavlja kremenčeva kislina v vsipku snov,

ki se v prvi vrsti spremeni v žlindro in ker je apno iz apnenca najcenejša snov, ki naj spremeni kremenčevo kislino v dobro tekoč apnenast silikat. Analize številnih žlinder iz visokih peči kažejo sledeče mejne vrednosti posameznih sestavin.

SiO_2	28	— 65 %	(kremenčeva kislina),
Al_2O_3	3	— 30 %	(aluminijev oksid),
CaO	20	— 55 %	(apno),
MgO	0	— 18 %	(magnezijev oksid),
FeO	0.5	— 6 %	(železov oksid),
MnO	0	— 14 %	(manganov oksid),
CaS	0	— 9 %	(kalcijev sulfid)

ter še nekaj redkih snovi. Majhne vrednosti samoumevno ne srečamo istočasno v isti žlindri. Navadno se giblje sestava žlindre tudi z ozirom na vrsto grodlja, ki se prideluje, in sicer:

Pri izdelavi	SiO_2
sivega grodlja z ogljem	45 — 65
sivega grodlja s koksom	30 — 35
belega grodlja z ogljem	45 — 50
belega grodlja s koksom	30 — 40

Al_2O_3	$\text{CaO} + \text{MgO}$
10 — 5	45 — 25
15 — 10	50 — 55
10 — 5	45 — 30
15 — 5	60 — 35

Med temi žlindrami jih je zastopanih nekaj s povsem različno toplivostjo in tudi niso vse enako pripravne za obratovanje visoke peči.

Najlaže topljive so tiste žlindre, ki vsebujejo ca. 35 % apna, 40 % SiO_2 , 5 % MgO , 12 % Al_2O_3 . Poleg navedenega pa so plavžarju znana še druga opazovanja na podlagi katerih se odloči za vrsto žlindre, ki jo hoče izdelati.

Za računanje žlindre se izbere neko določeno utežno razmerje kremenčeve kisline in apna in se potem izračuna množina dodatka. V peči na oglje, kjer je vsipek praktično kg žvepla, lahko znaša teža kremenčeve kisline 1.5 do 2 kratno množino apna. Pri visokih pečeh na koks, kjer je treba odstraniti mnogo žvepla, se navadno izbere razmerje od 0.5 do 1.

Iz navedenega, ki je le drobec iz poglavja o dodatkih in žlindri, je razvidno, da je poznavanje te tvarine glavna osnova za pravilno vodenje obratovanja visoke peči.

Žlindra pa igra važno vlogo tudi med procesom v plavžu. Videli smo, da se tvori žlindra iz dodatkov in raznih primesi rude, deloma na ta način, da nastanejo iz raznih snovi s kemijsko preosnovo nove spojine, deloma pa tako, da se nekatere snovi same raztalijo. Ko žlindra nastane, obda železo ter ga varuje pred zrakom. Železo kaplja, obdan z žlindro skozi zračni piš na dno plavža. Z raznimi dodatki lahko dosežemo, da nastane žlindra prej ali pozneje. Na ta način moremo vplivati, da se železo navzame več ali manj te ali one primesi. Ako se žlindra tali lažje, da nastane torej prej, se železo ne more navzeti tolike primesi, kakor v primeru, da nastane žlindra pozneje. Na ta način vplivamo na potek presnove, da dobimo primerno vsoto grodlja. Žlindra sme nastati v vsakem primeru šele tedaj, ko se je izločilo vse železo iz rude. Drugače preide nereducirana ruda v obliki železnega oksidula (FeO) v žlindro, kar predstavlja izgubo na železu. Pri redukciji rude v plavžu nastajajo velike množine žlindre, katere teža znaša 60 do 150 % pridobljenega železa. Žlindra se da upo-

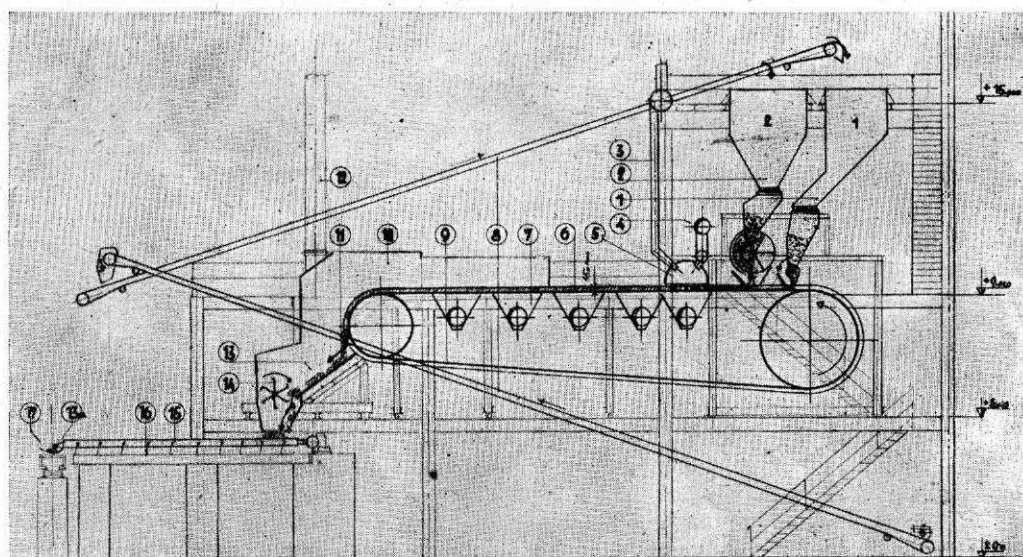
Prva skupina — 18 kandidatov — je bila sprejeta v vajensko šolo, ki bo imela tri letnike. Tu so po vrsti izbrani najboljše ocenjeni kandidati, ki še niso izučeni kake stroke. Druga skupina — 18 kandidatov — je bila sprejeta v teoretski tečaj. Tudi ti so izbrani po najboljših ocenah, s to razliko, da so večinoma že izučeni ali pa v teku učenja kake stroke.

V vajensko šolo so bili sprejeti: Žabkar Jože, Novak Ciril, Torkar Rado, Kodrič Janez, Prevc Peter, Jeram Zvonko, Miceli Marjan, Vister Marjan, Ažman Zvonko, Justin Anton, Dreža Jožef, Berlisk Slavan, Hafner Oton, Bertonec J. Jože, Razinger Anton, Pukšič Stanko, Malej Valentin, Svetek Srdan.

V teoretski tečaj so bili izbrani: Gorjanc Franc, Arnež Anton, Žen Jakob, Dolinar Milan, Gerdej Štefan, Noč Franc, Legan Jože, Antonič Albert, Poženel Drago, Zupan Milan, Vodišek Mirko, Ažman Zvonko, Samar Ivan, Bertonec J. Jože, Završnik Rudolf, Žnidar Slavko, Pretnar Valentin, Verovšek Dimitrij.

Zveze med šolo in domom

Starše in varuhe zgoraj imenovanih vajencev vabimo, da se zanimajo za napredek svojih sinov in varovancev in da se večkrat zglašijo pri vodstvu šole. V našem listu bo objavljeno, kdaj bo vodstvo šole na razpolago za take obiske.

Legenda:

Dwight-Lloyd pražilna peč KID

1. Silos za drobnj praženec.
2. Silos za mešanico rude, koksa in dodatkov.
3. Dovod zračnega kisika.
4. Dovod plavžnega plina.
5. Vžigalna komora (temp. do 1100° C).
6. Plast rude in dodatkov, ki se praži.
7. Sesalni nastavek.
8. Gumijasti transportni trakovi.
9. Potujoča rešetka.
10. Sesalno ohišje za prah.
11. Lomilna strmina (a).
12. Odvod prahu.
13. Praženec v velikih kosih.
14. Drobilna priprava.
15. Vzdolžni tresilni žleb.
16. Jeklene vzmeti.
- 13 a. Zdrobljeni praženec.
17. Prečni tresilni žleb (od tu pada praženec z bunkerja, kjer se zbira zaloga).

Pri naših kovinarjih v samskem domu KID

Lepa družabna prireditev

Dne 16. novembra so fantje-kovinarji v samskem domu priredili lep družabni večer, katerega namen je bil, pokazati družnost in skupnost ter življenje in red, ki vladajo v tem domu, ki ga vodijo in upravljajo kovinarji sami. Stanovaleci samskega doma KID, okrog 40, so si uredili v tem domu res najlepše domovanje. Že stavba sama k sreči nima kasarniškega značaja, z ogromnimi skupnimi spalnicami, kakršne vidimo po drugih samskih domovih v inozemstvu, nego bivajo stanovaleci v manjših sobah po štirje ali pet skupaj. Poleg tega pa so si fantje uredili posebno sobo, ki služi kot skupna jedilnica in kot družabna soba. Še prej pa so, da so sploh na to misel prišli, organizirali lastno menzo. Ta menza, ne samo da nudi fantom res zdravo in po lastnem vodstvu izbrano poceni hrano, družijo stanovce v samskem domu v večjo gospodarsko in družabno skupnost. Organizacija menze je v dobrih rokah in bodo stanovaleci doma to menzo polagoma z direktnimi nakupi živil od kmetov še izboljšali in pocenili.

Jedilnica v domu služi istočasno za družabno sobo. Tam so montirali tudi radio-aparat, ob katerem posedijo ob prostem času in ob večerih. To družabno sobo so stanovaleci doma za prej omenjeni družabni večer oklepšali z zelenjem, s cvetjem in z državnimi barvami. Pripravili so na pogrnjenih in z rožami oklepšanih mizah skupno večerjo, na katero so povabili tudi predstavnike KID, da jim pokažejo svoje življenje v domu, da se jim zahvalijo za dosedanje pomoč in da bodo z dokazi lahko podprli svoje bodoče prošnje.

Red in tovariška disciplina, ki naj bo sta odlika našega kovinarja, sta bila vidna takoj pri prihodu v dom. Pred družabno sobo so fantje pozdravili došle goste, ki so se udeležili te prireditve. Z generalnim ravnateljem g. C. Nootom, ki so ga vsi prisrčno pozdravili in se njegovega prihoda resnično razveselili, so prišli še

rabiti za razne proizvode, tako za visokopečni cement, za tlakovanje ulic, odtočnih kanalov, za spodnji stroj železnic, za gradbeni material (kot opeka in pesek). S spuščanjem vroče žilindre v vodo ta razpade na drobna zrna. Tako razpadlo žlindro z vodo lahko transportiramo ter jo imenujemo granulirano žlindro, ki se s pridom uporablja za posipanje cest in sl.

Pri nas z žlindro zasipamo savsko nabrežje. Majhen del pa jo uporabimo za predelavo v žlindrino volno, ki jako dobro služi kot toplotno izolacijsko sredstvo. Volno pridobivamo tako, da se tanek curek žilindre razpiha s komprimiranim zrakom. Žlindrina volna je belkaste barve in bombažnega izgleda. Pri nas znaša množina nastale žilindre dnevno ca. 120 ton ter je z ozirom na to velika množina, njena uporaba pa velike gospodarske važnosti.

(Se nadaljuje)

šef inspekcije dela g. inž. Petrovčič, upravitelj ekonomata g. Luckmann in urednik »Tov. vestnika« g. Kuhar. V tem prazničnem razpoloženju v gosteh pri naših fantih-kovinarjih so potekle ure prisrčnega razpoloženja. V imenu prirediteljev je pozdravil goste in poudaril pomen prireditve predsednik menze gosp. Lipovec z res lepimi in pomembnimi besedami:

SPOŠTOVANI GOSPODJE IN TOVARIŠI SODELAVCI!

Dovolite mi, da v imenu prirediteljev današnjega družabnega večera in v imenu vseh tovarišev v samskem domu iskreno pozdravim v naši sredi našega generalnega ravnatelja gospoda Noota. Dalje pozdravljam v imenu vseh šefa inspekcije dela gospoda ing. Petrovčiča, našega skrbnega upravitelja gospoda Luckmanna in urednika našega Tovarniškega vestnika gospoda A. Kuharja, ki so se odzvali našemu vabilu. Vsem naš prisrčni — dobrodošli!

Vsem tovarišem sporočam pozdrave in čestitke tehniškega ravnatelja gospoda dr. ing. Klinarja, ki obžaluje, da se ni mogel udeležiti tega večera radi službenega odhoda v Ljubljano.

Ob tej priliki prosim gospoda generalnega ravnatelja, da sporoči v imenu vseh nas v samskem domu KID iskreno zahvalo gospodu predsedniku Westnu za vso dosedanje pomoč in naklonjenost, da smo naš dom lahko spremenili v prijetno bivališče.

Namen našega dela je, da pripravimo v našem skupnem domu prijetno domovanje za vsakega, da bo tu našel nadomestilo za družinski dom, da bo tu našel kot odpočitka, razvedrila in izobrazbe. V kolikor tega še nismo dosegli, hočemo doseči. Danes je po industrijskih mestih mnogo samskih domov in samski dom KID ne sme biti zadnji, nego mora biti prvi.

Prireditev, kakršno praznujemo danes v našem domu, je morda prva na Jesenicah. Povabili smo ravnatelje in predstavnike ravnateljstva v našo sredo, da vidijo naš namen, našo dobro voljo in da bodo naše želje v bodočnosti iskreno razumevane. Ta prireditev nam bo le v čast in korist, kajti mi predpostavljamo, da so tovarištvu, da je skupnost in dobra volja več kot pa sovražnost, nasprotstva in medsebojni napadi, mi vemo, da je pametno sodelovanje najboljša pot k boljši bodočnosti slovenskega kovinarja.

Naj živi slovensko kovinarstvo!

Za pozdrav se je v imenu generalnega ravnatelja zahvalil g. ing. Petrovčič, poudarjajoč velik pomen izražene dobre volje za skupno delo. Omenil je, da priživlja naša industrija po ogromnih investicijah v delovne obrate izredno kritično dobo, ki pa jo bomo prešli le s skupnim prizadevanjem in z razumevanjem. Poudaril je, da če kdo želi, da bi bil slovenski kovinar srečen in zadovoljen, da je to gotovo prvi naš predsednik gosp. Westen. Res ni bilo mogoče urediti vsega naenkrat, toda začetki dobe, ko bo industrija pristopila bliže tudi k urejevanju prilik, ki neposredno zadevajo življenje sodelavcev tudi v prostem času, so tu. Čim bodo razmere dovoljevale, se bo pristopilo k postopnem izboljšanju. Čestital je fantom k lepi zamisli, k redu in snagi v domu ter se v imenu vseh zahvalil za povabilo.

Po teh pozdravnih govorih se je razvila resnično lepa in prisrčna zabava. Kovinarji so pokazali, kako se lahko priredi najlepši večer. Ta prireditev je le v čast našemu delovnemu človeku in v dokaz njegovi izobrazbi. Tu nam je prišlo na misel, kako bi tisti, ki tako silno poudarjajo večvrednost kake rase, lahko videli visoko kulturno stopnjo našega kovinarja. Prepričani smo, da je zabaven večer, ki so ga priredili v samskem domu KID naši slovenski kovinarji, po lepoti in dostojnosti prekosil vse slične prireditve kjer koli po industrijskih središčih in narodih in da je veseli večer slovenskega delovnega človeka bil daleč nad prireditvami katerih koli drugih družb ali ustanov. Rekli bodo nekateri — to je malenkost, da, to je malenkost in prav na malenkostih se človeka spoznava, če so v redu malenkosti, je v redu ves človek in ves stan.

Fantje so nastopili s pesmijo. Naenkrat sami izborni pevcil! Po vrsti so iz svojih sob prihajali z godbenimi instrumenti. Naenkrat polovica godbenikov! Izredno lepi so bili nastopi solo petja. Naš slovenski človek je prirodno humorist, zato ni manjkalo smeha, toda ni bil smehi vzbujen po kakih kvantah, ki jih moramo običajno slišati ob takih prilikah pri tako rekoč »celitnih« družbah, nego tista domača, zdrava šegavost zdravega slovenskega človeka.

Gospod generalni ravnatelj je moral predčasno oditi, še prej pa si je ogledal vse sobe in vse domovanje ter izrazil priznanje nad redom, ki ga vzdržujejo fantje sami.

Pri naših kovinarjih v samskem domu vlada pravi red, vladata družabnost in razumevanje, ki so odlika slovenskega delovnega človeka.

Domača beseda

Nemško — slovensko

Planrost — ravna rešetka
Plattenrahmen — ploščati okvir
Plattfuß — dlanica
Plattung — ploščenje
Plombe — zalivka, plomba
Podium — oder
Pokal — kupa
Polieren — gladiti, polirati
Pöller — topič
Polster — blazina
Porenwalze — vtiskalo (pri pleskarjih)
Portal — vhodišče
Pracker — tolkač
Prägewerk — kovalo
Prallstein — odrivač
Preis — cena
Prellfeder — odbojna vzmet
Prellhammer — phalnik
Presse — stiskalnica
Preßkohle — briket
Pritsche — pograd
Probedruck — preizkusni tlak
Probeventil — preizkusna zaklopka
Puddeleisen — prečiščeno železo
puddeln — prečistiti, prečiščevati
Puffer — odbijač
Pulver — smodnik, prašek
Pumpe — črpalka, sesalka
Purpur — škrlat
Putzeisen — snažilnik
Putzer — snažilec
Putzmörtel — ometalna malta
Putzwolle — snažilna volna
Pyrometer — ognjemer
Pyrotechnik — umetno ognjarstvo

Na dopustu

Naš sodelavec popisuje vtise s potovanja

(Dalje.)

Za Slovenca najzanimivejša cerkev je ona Sv. Klemenca, kjer pa so tri cerkve druga vrh druge. V spodnji je namreč grob sv. Cirila, ki ima tudi spomenik z napisom.

Križarili smo po Rimu po načrtu, katerega smo si določili že doma, brez tega se čas ne da dobro izkoristiti. Piazza Venezia je os Rima, kar je v Ljubljani Marjin trg, v Zagrebu Jelačićev, to je v Rimu Piazza Venezia z velikanskim spomenikom Vit. Emanuelu, ki je hkrati tudi grob neznane vojaka. Balkon na beneški palači, s katerega predsednik vlade govori ob svečanih prilikah, je zelo majhen, kar nič v skladu z velikansko palačo in prostranim trgom.

Morda bo marsikomu novo, ako povem, da je rimska voda izborna, v ostalih mestih tega ni. Ko smo se nekoč ustavili ob takšnem izvirku, nagnat zaslišim za seboj: »Saj ne moreš piti, ko ni maš kozarca.« Kar vrglo me je naokrog in kot da je to moja iztočnica na odru sem rekel »saj ga imam jaz«. Čudno naključje, trije Ljubljanci in trije Jeseničani se najdejo pri rimskem vodnjaku in pijejo — vodo.

Trg sv. Petra z imponantnim pročeljem, visokim obeliskom, 2 vodometoma, visokimi, štirivrstnimi kolonadami je tako veličasten in lep, da popolnoma razumem onega gorenjskega kmeta, ki je, prišedši sem, sedel na stopnišče pred baziliko ter se na vse prigovarjanje njegove družbe ni dal pregnati, češ da je tu tako lepo, da nikjer lepše biti ne more, zato pa ne gre nikamor. Vhod v baziliko strážijo vatikanski orožniki, ki neprimerno oblečenega, tudi moškega, zavrnejo. Tudi foto treba oddati.

Naš sodelavec g. Z., ki je bil pred nekaj leti s tovarišem s kolesom v Rimu, je imel smolo, da so mu radi kratkih hlač, ali bolje, golih kolčen, zabranili vstop. Neki drug tak nesrečnež, Madžar, je bil pa brez suknjiča. Kaj narediti? Zatekli so se v kolonade ter »ad hoc« ustanovili družbo za izmenjavo oblačil. Prvi se je kostumiral Madžar z gorenjskim suknjičem, nato pa oba Gorenjca z madžarskimi hlačami in tako so vsi trije tudi od znotraj občudovali to veličastno svetišče, četudi posamič. Ker neznemu spolu ni dovoljen vstop brez pokrivala — in to po vsej Italiji — je pogosto videti prizore, ki na tujca učinkujejo komično. Italijanke si namreč pomagajo tako, da si enostavno položijo na glavo žepni robec, pa najsi bo ta snažen — ali pa tudi že rabljen. Kako to izgleda, naj si vsakdo sam predstavlja.

Prostor, na katerem stoji bazilika, meri nekaj nad 15.000 kvadratnih metrov, štirje stebri pa, ki nosijo kupolo, imajo po 71 metrov obsega. Vse je tako velikansko, da si je to težko predstavljati. Vsakokrat smo naleteli na skupine tujcev pod vodstvom ciceronov. Ob taki priliki je slišati vse mogoče jezike, največ-

krat angleščino, čemur pa se ni čuditi, znano je, da izmed vseh narodov Anglež največ potuje in je znan pod pridevkom »globetrotter«, kar bi se reklo po naše, potepač. Na strehi bazilike je kot da si prišel v majhno vas, prodajalne, pošta, ki je stalno oblegana po »filistejcih«, saj se tu dobijo, pri vseh zbiralcih znamk tolikanj čislane vatikanske znamke. Eden izmed jeseniških zbiralcev, ki sem mu jih prinesel, jih je sprejel s prav posebno »andohtjo«. Dasi je do kupole precej naporna in dolga pot, vendar se izplača, saj takšnega razgleda ni nikjer več. Tudi vstopnina šest lir v vatikanski muzej, ni proč vržen denar.

Na ogromnem prostoru, ki nosi ime Circo Massimo, je dopolavoro priredil razstavo, ki pa že ni več razstava, marveč moderno urejen velesejem. Vsega je tu najti, zlasti nas je zanimal paviljon narodnih noš in pa oddelek za tujskoprometno propagando, kar sede si lahko občudovali slike, ki so se na traku pomikale pred teboj in je tako vsaka gneča izključena.

Pa tudi v gastronomskem pogledu je bilo na tem sejmu dobro preskrbljeno s tako zvanimi tipičnimi kuhinjami, napolitansko, lombardijsko, piemonteško, toskansko in ne vem kakšno še. Pri cni teh tipičnih okrepčevalnic je stopil pred nas debelušen birt ter nam s tako dovršeno teatralno gibčnostjo slavil dobroto svoje kuhinje in seveda tudi kleti, da se tudi poln želoдец ni mogel dolgo upirati tolikšni zgovornosti, kaj šele krulčci, kakršni so bili v tem trenutku naši. Večerja je bila izborna, toda — vino — mar so se zmotili? Nos pravi, tale stvar ni

zrasla na vinski trti, marveč so jo zajeli nekje v zakotni mlaki. Požirek — zelo previden požirek — je pa vplival nekako tako kot vpliva balzam in odslej je bilo treba le še toliko previdnosti, da se nismo preveč »balzamirali«, sicer bi bili tiisto noč na spomeniku pri porta Pia videli najbrže dva bersagliera, mesto enega.

Ako je bazilika sv. Petra največja, je pa ona sv. Pavla najlepša, vsa se blešči belega in pisane marmorja. Jeseničane bo zanimalo, da je v tej krasni baziliki daroval prvo sv. mašo Jeseničan, gospod dr. Pavel Robič, ki je izšel kakor znano iz delavske družine. Prihodnje leto pa bosta v Rimu novi maši dveh Slovencev, in sicer g. Truhlerja, brata uradnika pri našem podjetju, in g. Žabkarja, sina g. lekarnarja Žabkarja.

Novi Rim ni tolikanj zanimiv, pač pa stari, tako zvani Forum Romanum. Vse te razvaline skrbno varujejo. Starodavno kopališče Caracalla so pa preuredili v poletno gledališče, ki ima prostora za več ko 40.000 gledalcev. Italijan je navdušen za operno glasbo, zlasti še, če je ta italijanskega izvora, in tako si bo lahko vsakdo sam predstavljal, kolikšen naval je bil ob vprizoritvi Verdijeve Aide. Gledalcev okoli trideset tisoč, orkester 200 godbenikov, najboljši solisti, skratka, bilo je vse tako ogromno, prvovrstno, da to človek v prvem momentu komaj pojmuje za resnično.

G. Truhler nam je oskrbel priporočilo za avdienco k sv. Očetu in v soboto 6. avgusta smo se odpeljali v Castel Gandolfo, ki je iz Rima oddaljen 29 kilometrov. Precej dolgo je bilo treba čakati pred gradom, a zabavali smo se z opazovanjem tujcev, katerih je bilo tu okoli osem sto.

Poleg nas se je gnetlo nekaj Francozov, pred menoj dva poljska kapucina, v senci pod pinijami so se hladile tri Japonke, ali pa so bile Kitajke, saj ne moreš razločiti, ko pa so vse enako rumene.

(Se nadaljuje.)

Jeseniške fužine pred davnimi leti

Sodelavci, pozor!

Predpisi in navodila o ravnanju s plavžnim plinom ter mere za varnost

A. SVOJSTVA PLAVŽNEGA PLINA

1. Plavžni plin je strupen plin, ker vsebuje večje količine ogljikovega oksida.
2. Zmes plavžnega plina z zrakom povzroči v zaprtem prostoru, če so dani pogoji za vžig, hudo eksplozijo.
3. Poletina v plinu je samovžigalna (piroforična) ter da lahko povod za eksplozijo.

B. POLNITEV IN PRAZNITEV PLINOVODOV IN PLINSKIH APARATOV S PLAVŽNIM PLINOM, ZAŽIG PLAVŽNEGA PLINA V PEČEH.

1. Če hočemo plinovod napolniti s plinom, potem se mora iz plinovodov in plinskih aparatov najprej iztisniti zrak s pomočjo nizkotlačne pare ali pa s pomočjo plina samega. Pri tem se poslužujemo prezračnih cevi, ki so spojene s plinovodi in plinskimi aparati na raznih mestih, s pomočjo prezračnih ventilov.

Iztisnjenje zraka iz plinovoda se mora vršiti postopoma, počevši od plinskega dovoda pa do mesta uporabe.

Paziti je posebno na kolena in na mrtve prostore. Čas za polnitev plinov naj ne bo prekratek.

2. Praznitev ali zračenje plinovoda in plinskih aparatov. Če hočemo kateri koli vod ali aparat odklopiti od plina, potem se mora najprej zapreti glavni dovodni zasunek.

Razlikujemo dve vrsti zasunkov: očalni zasunek in ventilski zasunek. Očalni zasunek je za odklopitev plina boljši, ker ne dopušča, da bi plin nadalje odhajal v odklopljeni plinovod. Ventilski zasunek pa včasih pušča, ker se zancse s poletino in odklopitev plina ni popolna. Ko je odklopljen dovod plina, odpremo vse prezračne cevi tako, da vlada v odklopljenem vodu ali v aparatih preprih. V plinovod ali v aparate lahko spustimo tudi nizkotlačno paro, kar je posebno važno takrat, ko hočemo plinovod ali aparat hitro prezračiti.

Električno ali plinsko varjenje, ki povzroča pri delu iskre, je dovoljeno na

plinovodih ali aparatih samo s pristanikom obratovodstva.

3. Zažig plavžnega plina v pečeh se mora vršiti posebno pri ventilskih zasunkih zelo oprezno. Predvsem moramo skrbeti za preprih v peči, ki onemogoča tvoritev eksplozivne zmesi. Preprih napravimo s tem, da odpremo zasunek dimnika.

Preden odpremo ventilske zasunke, si pripravimo prižigalno baklo, ki jo držimo pred ustjem gorilnikov, in šele nato počasi odpiramo zasunke. Če se je plin vžgal, potem je vse v redu, če se pa ni, potem je to znak, da je premalo plina ali pa preveč zraka. Šele ko zreguliramo dovod plina in zraka, ponovno preizkusimo zažig.

C. MERE ZA VARNOST.

Mere za varnost se nanašajo posebno na delovne prostore, v katerih se nahajajo plinovodi in plinski aparati in se ob priliki kakšne eksplozije ali izbruha plina skozi varnostne zaklopke napolnijo s plinom.

Če nastane nepričakovano izbruh plavžnega plina, o čemer se delavstvo obvesti s posebno dolgo trajajočim posebnim signalom, in če delavci po vonju in po tem, ker jih boli glava, spoznajo, da plin uhaja v delovne prostore, morajo te kar najhitreje in po najkrajši poti zapustiti in se podati na svež zrak.

V takšnih prostorih kaditi je najstrožje zabranjeno, ker je življenjskonevarno. Dostop v prostore napolnjene s plinom je dovoljen samo osebam, ki so poučene o ravnanju s plinom in ki imajo na razpolago plinske maske. Pri tem se lahko poslužujejo le dobro kontroliranih in vzdrževanih filtrov za ogljikov okis samo v primeru, ako ni zrak preveč nasičen s plinom. V vseh drugih primerih pa morajo uporabljati aparate za dovod svežega zraka ali pa Drägerjeve kisikove aparate.

Ko je nevarnost plina minila, z enakim, samo krajšim zvočnim signalom obvestijo, da zopet lahko nastopijo delo.

precejšen uspeh za večjo varnost pri vožnji vlakov. Zato se je tudi naša železniška uprava odločila za to spremembo barv.

V naslednjem bomo navedli te spremembe in razloge, ki so dovedle posamezne železniške uprave do teh sprememb.

Bela barva ali bela svetloba luči, ki je do sedaj pomenila signal »svobodno«, se spremeni v zeleno in dosedanja zelena barva ali zelena svetloba luči, ki je do sedaj pomenila signal »počasi« ali »oprežno«, se spremeni v rumeno barvo, odn. svetlobo luči.

Znano nam je vsem, da se bavijo nešteti strokovnjaki s tem, kako preprečiti železniške nesreče, ki se dogajajo v velikem številu pri uvozu v postaje in na progah zaradi prevoza na »stoje« stoječih signalov. Vendar se do sedaj še ni nikomur posrečilo izumiti take sigurne naprave. Pokazalo se je, da je še najbolj zanesljivo sredstvo vid vlakovnega osebja na čelu vlaka, zato je potrebno dati možnost temu osebju, da na nedvoumen način lahko opazi stojišče, lego in razsvetljavo signala, najsi bo pred postajo, v postaji ali na progi, posebno pa na progah v ravnini in krajih, kjer je pogosto megla.

V primerih goste megle strojevodja težko opazi stojišče signala. Za te kraje so po novih predpisih pred signalom postavljene dve do tri, v razdalji 100 do 300 metrov stoječe bele, s črnimi pasovi pleskane deske, ki opozarjajo vlakovno osebje, da se bliža signal.

Najbolj previdno mora biti vlakovno osebje na čelu vlaka v nočnem času pri vožnji proti postajam, v mestih in večjih naseljih, kjer se svetlika veliko število belih luči vlaku nasproti, kar zelo moti vlakovno osebje. Ker ima uvozni signal v legi »svobodno« tudi belo luč, lahko dovede to osebje v zmotu in prezre ali prepozno opazi rdečo luč, ki ima že itak slab odsev, ter prevozi na »stoje« stoječi signal. Da vlakovno osebje na nedvoumen način ugotovi pravo lego signala, t. j., da ga ne bo motil odsev drugih belih luči, se spremeni po novih signalnih predpisih bela luč na signalu v zeleno luč za lego »svobodno«. Bela luč se mora po novih predpisih smatrati za neveljaven signal in s tem kot signal »stoje«. Rdeča barva odn. rdeča luč na signalih ostane tudi po novih predpisih nadalje kot signal »stoje«, pred katerim se mora ustaviti vsako železniško vozilo.

V zadnjem času so se pričeli uvajati svetlobni signali z električno razsvetljavo, ki so razsvetljeni tudi v dnevnem času in oddajajo izredno močan sij tudi na večjo daljavo. Te zadnje vrste svetlobnih signalov, si je nabavila tudi naša tovarna in imamo tako, kljub velikim stroškom, najmodernejše in najsigurnejše signalne naprave ob naši tovarniški progi Jesenice - Fužine.

Tako pridemo do zaključka, da merodajni činitelji vseh železniških uprav še najbolj zaupajo človeškemu vidu in da mu je le potrebno dati možnost vida na signale, kakor smo že uvodoma omenili. Zato te spremembe. S tem se bo preprečila marsikatera železniška nesreča.

Thuma Fr., obratovodja žel. oddelka:

Novosti na naših železnicah

Dne 1. januarja 1939. se uvedejo na jugoslovanskih državnih železnicah nekatere spremembe v signalizaciji. Ker imamo v naši tovarni tudi normalnotirne proge, kjer se vrši promet v zvezi s prometom državnih železnic in se bo morala izvesti tudi ta sprememba na signalih, je potrebno, da se že prej seznanimo s temi spremembami v signalizaciji.

V glavnem bodo nastale spremembe v barvah na uvoznih in izvoznih signalih postaj ter drugih signalih na progah in imajo namen, zmanjšati število železniških nesreč, ki nastanejo s prevozom na »stoje« stoječih signalov. Ta sprememba barv sicer ni novost in je bila izvedena že nekoliko prej v nekaterih drugih državah, kjer je dosegla ta sprememba barv

Boj proti nezgodam

Preprečanje nezgod in varnostne naprave

To poglavje bo tudi predmet naše vajenske šole. Predavanja bodo štirinajst-dnevno po eno uro, ker se dogaja še vedno preveč nezgod, deloma iz nepoznanja materiala, deloma iz lahkomišelnosti in malobrižnosti. V učni načrt teh predavanj spada:

1. splošni uvod za preprečevanje nezgod, zadržanje pri nastalih nezgodah,
2. prva pomoč pri nezgodah, deloma higiena,

3. splošno zadržavanje v obratu,
4. varna obleka, predpisi, zaščita oči, rok, nog in pljuč, prometne nezgode v obratu in izven obrata, orodje in oprema, opis nastalih nezgod in ogled na licu mesta.
5. razlaganje slik o preprečevanju nezgod, pismeni sestavki in tekmovanje za boljše sestavke.

Nezgode bomo preprečili šele takrat, ko bomo vsi sodelovali!

V Nemčiji zopet rekord v proizvodnji železa. Proizvodnja surovega železa v Nemčiji znaša v prvih 10 mesecih tega leta 15 milijonov ton, napram isti dobi v lanskem letu, ko je dosegla le 13 milijonov ton.

Bolgarija je izvozila 12.000 vagonov grozdja — in vse to je šlo preko Jesenic. Pravijo, da je bil izvoz za 3000 vagonov okrnjen zaradi pomanjkanja vagonov. Bolgari so sploh znani strokovnjaki za pakovanje izvozne robe.

Nemčija nabavlja Romuniji dve tretjini vsega koksa. Prej je Romunija uvažala koks iz Češkoslovaške, in sicer iz rudnikov Tešin. Sedaj Poljska koksa ne da več, zato pa bo Nemčija prevzela te dobave.

Poljaki imajo škodo radi težkoč na češki meji. Poljaki so največ hmelja izvozili v Plzen na Češko. Bile so sklenjene kupčije tudi že letos, toda radi težkoč s Češkoslovaško (kar na so Poljaki bolj sami povzročili) imajo hmeljarji škodo in hmelj se kvari. Sedaj bo Poljska izvažala hmelj v Nemčijo in Ameriko.

Stanje Sovjetske aviacije. List »La France militaire« piše, da ima Rusija 50 tvornic za avione, ki izdelajo na leto 1000 avionov. Sedanje stanje suhozemske vojne aviacije znaša: 1792 lovskih aparatov, 2300 aparatov za

opazovanje, 1400 težkih bombarderjev, 900 lahkih bombarderjev in 390 aparatov za nizke napade — skupno 6782 avionov. Poleg tega pa ima Rusija še 1400 šolskih aparatov. Sovjetska mornarica ima 2500 lovskih aparatov, 104 težkih bombarderjev, 300 lahkih bombarderjev, 490 izvidniških aparatov in 220 aparatov za skupni napad, skupaj 3514 aparatov. Skupaj še z nekaj šolskimi ima Rusija nekaj nad 10.000 avionov.

Državni dohodki Francije so znašali za prvih osem mesecev letos 27 in pol milijarde frankov, izdatki pa 31 in pol milijarde frankov, tako da znaša deficit 4 milijarde frankov. Izredni izdatki, ki so se pokrili s posojilom, so znašali 11 milijard frankov, od tega je šlo za oboroževanje 10 milijard frankov.

51-urni delovni teden v Nemčiji. V cilju povečanja produkcije in narodnega dohodka je maršal Göring odredil 51-urni delovni teden. Na dan se bo delalo 8 in pol ure, in to po industriji in po vseh ostalih ustanovah.

Bolgarska pokriva 30 % vseh potreb evropskega uvoza grozdja. Bolgarija pridelava veliko grozdja. To pa še ni dovolj, ona zna tudi lepo zbrati in pakovati. Od pakovanja je izvoz sadja veliko odvisen. Leta 1926 je Bolgarija izvozila 155.000 kg grozdja, leta 1935 pa že 40.000.000 kg. Nemčija je nabavila polovico uvoženega grozdja na Bolgarskem.

Brezposelnost v Angliji raste. Po stanju od 12. septembra tega leta je bilo na Angleškem 1.700.000 brezposelnih delavcev; to je za 39 % več kakor v avgustu.

Bolgarija bo ustanovila veliko domačo industrijo. V zadnjih dveh letih so v Bolgariji odkrili velika nahajališča železne rude. Ker mora Bolgarija letno uvoziti do 40.000 ton železa, se bavi vlada z resno mislijo, ustanoviti lastno železarsko proizvodnjo. V to svrhu bosta postavljena najprej dve visoki peči.

Na Češkoslovaškem so ukinili davek na automobile. Avtomobil je bil še nedavno luksuzna stvar, katerega so si mogle privoščiti le filmske dive in »gornji 10-tisočev«. Zadnje čase pa postaja avto ljudska stvar in v Ameriki si ga lahko nabavi že vsak stalno zaposlen delavec. Prav tako bo postal ljudski voz v Nemčiji. Tudi na Češkem so za razvoj avtomobilizma ukinili davčino na ta vozila, da se avto vpelje v širše ljudske sloje.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Povečanje zaposlenosti delavstva na področju rudarskega glavarstva Beograd. Tudi in posebno v Srbiji se je zaposlenost od leta 1934 znatno povečala. Podatki bratovske skladnice za področje bivše Srbije navajajo, da se je zaposlenost delavstva povečala za 30 do 40 % samo tekom zadnjih let. Mi bi k temu številu omenili, da najbrže ni število točno za novozaposlene, nego slej ko prej se je nekaj več delovnih ljudi registriralo. Doli prej ni bilo točne evidence zaposlenih in brezposelnih. Porast pa je vsekakor znaten in ga pozdravlja vsak državljan.

Državni dolgovi Češkoslovaške so se od leta 1933. do 1938. povečali za 10 milijard čeških kron. Vse je šlo za oboroževanje. Vseh teh 10 milijard je bilo sedaj zavrženih. Vsi državni dolgovi znašajo okrog 45 milijard čeških kron. Koliko bo sedaj teh dolgov prevzela Nemčija, ki je dobila veliko Češkoslovaške, se še ne ve. Nekaj pa jih bo gotovo prevzela, saj je praška vlada porabila veliko posojila za sanacijo sudetskih denarnih zavodov.

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)

(Dalje)

»Če ni drugega vzroka, potem ima Maulner svoje kremplje vmes. Čudno je, ko se nas je ta človek lotil. Obupal bi. Včasih je tu pri meni pil vino, zdaj se trudi, da bi me ugonobil,« je tožil Perkazin.

»Če bi ne bilo Maulnerja, sam Pankracij bi nam ne bil nevaren. Oba skupaj pa sta že pol dežele podpihnila zoper nas. Meni se zdi, da to ne bo imelo dobrega konca. Mojemu bratu Jožefu, ki ne zna držati vajeti v rokah, so že zdavnaj vsi pustili delo in šli. Skoro polovico jih je ušlo že tudi bratu Pavlu, ki izmed nas vseh najbolje gospodari in zna iz kamena skovati cekine. Zdaj je brez moči, ker se tudi njemu niso bog ve kaj obnesle name s podkupovanjem. On ni štedil denarja, samo pomagalo mu ni nič. Vse nič ne pomaga. Meni se je vsaj posrečilo, da sem pridobil Lipeta, ki mi bo za drag denar prenesel železo na Benečansko. V kratkem še tovarnikov ne bo več dobili. Če hočete, gospodje, pobrigajte se zanje, dokler je še čas.«

»Oh, čudni časi so prišli nad nas,« so vzdihovali podjetniki.

»Jaz sem takih misli,« je dejal Maks Rumpler, »da bom vse skupaj prodal! Šel nazaj v Nemčijo. Grad imam gor in posestva, oče in mati me težko čakata. Pomnožil sem svoje premoženje, ni se mi več treba ubijati na tujem.«

»Lahko je vam, Rumpler,« je dejal Buccelleni. »Nič vam ne brani iti od tod. Toda mi...«

»Vse življenje smo pustili v teh podjetjih, mladostno čilost in moško moč smo pustili tu, zdaj naj gremo, uveli starci, ki bi zaslužili, da bi v miru uživali sadove dolgoletnega truda.«

»Tako je, tako,« je vzdihnil Kramer. »Kdor ima ženo in otroke, ta še posebno bridko občuti težo današnjih dni.«

»Na tem smo pa vsi, razen Maksa,« je rekel Perkazin. »Dorasli otroci se može in ženijo, stari mora pa vedno znova posegati v žep, in tolarjev je vsakikrat manj. Moramo skrbeti za to, da se preokrene, na eno stran ali na drugo.«

»Treba bo, treba. Na ta način sicer ne more iti dalje, a jaz hočem premisliti in najti novo pot, po kateri se bomo nekako rešili iz zagate. Danes pa je že pozno in iti bom moral, saj veste, da si danes nismo življenja v svesti.«

Perkazin je pa porinil predenj veliko čašo vina.

»Buccelleni pij, da boš lažje hodil!«

Orfej je izpraznil čašo do dna in Perkazin mu jo je napolnil iznova.

»Pijmo vsi štirje na našo zmagol!«

»Pijmo!« je vzkliknil Kramer.

»Na slavo!«

»Na srečo!«

»Propad, zvezdi!«

»Da bi še dolgo pela kladiva v naših fužinah!«

Možje so trčili in pili, ko so odložili prazne čaše, so postali boljše volje. Maks Rumpler se je smejal.

»Čemu bi obupovali, prijatelji, dokler imamo še vina in nam prav za prav nič hudega ni.«

Buccelleni je lahkomišelnega Nemca ošinil s hudim pogledom in potem se je poslovil.

»Bog z vami, prijatelji. Kmalu se spet vidimo, tu ali v Bistrici.«

»Srečno hodi!« so mu želeli podjetniki.

V stiski se je gospod Buccelleni zatekel k prijatelju Andreju Kraigu. Našel ga je zraven vrča vina, čisto obupanega.

»Gospod Orfej, baš prav ste mi prišli. Glejte, skrbim me tarejo, kakršne me doslej še niso. Zdi se mi, da so prišli časi, o katerih mi je oče pripovedoval, da se je vrnilo leto tisočštiristopetnajsto.«

(Se nadaljuje.)

Zdravilo proti morski bolezni. Poznani strokovnjak dr. Brayer je iznašel zdravilo proti morski bolezni. Poizkusi so mu uspeli do 80 %. Pomorstvo zelo pozdravlja to rešitev, kajti morska bolezen ni bila sicer prehuda in nevarna, toda silovito, silovito nerodna. Med samim flirtom ti je naenkrat želodec obrnilo in to morda kar sopotniku v obraz.

Iz preostale Češkoslovaške so sedaj napravili kar tri avtonomije. Češko, Slovaško in Ukrajino. Velik del uprav in gospodarstva bodo vodile za svoje dežele te pokrajinske vlade. Če se bodo te pokrajine še dalje delile, za sedaj ni gotovo, kajti v Ukrajini bi že mest primanjkovalo za kake paralelne vlade. Sicer pa je to stvar politikov, mi omenjamo le iz gospodarskega stališča.

Koncentracija težke industrije v Romuniji. Romunske največje železarne so v Rešici. Sedaj se temu trustu pridružijo še tvornica vagonov »Union«, dalje podjetje »Astra« in »Romlok«. Rešice so sploh ena največjih industrij na Balkanu.

Nova najdišča svinčenih in cinkovih rud. Naša zemlja je bogata. Dan za dnem odkrivajo nova bogata ležišča rud. Pri Kučevem so odkrili ležišča svinca in cinka. Eksploatanti se že zanimajo, delavstvo in ljudstvo pa se veseli novega dela.

Jasno tako. Poročali smo že, da se je proizvodnja železa in jekla v Angliji povečala. Sedaj pa beremo, da dela Anglija za rezerve. Torej ne izboljšanje konjunktura, nego naravno delo za bodočnost.

Notranji državni dolgovi v posameznih velikih državah. Z ozirom na kritiko kreditne politike v Nemčiji je župan mesta Hamburga objavil članek, kjer pravi, da znaša notranji dolg v Nemčiji manj kot v ostalih velikih državah. On pravi, da pride na vsakega nemškega državljana 470 mark. Istočasno znaša ta dolg v Ameriki 741 mark, v Franciji 760 mark in na Angleškem 2015 mark na osebo. Mogoče, ker je Nemčija napravila red na denarnem trgu, je pa tudi v Avstriji dobila precej denarja.

OBVESTILA

RAZGLAS!

Za mesec december 1938. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

1. decembra 1938. g. dr. KERŽAN Bartol
4. decembra 1938. g. dr. CEH Milan
11. decembra 1938. g. dr. KERŽAN Bartol
18. decembra 1938. g. dr. CEH Milan
25. decembra 1938. g. dr. KERŽAN Bartol
26. decembra 1938. g. dr. CEH Milan

Predsednik.

NOVICE

Opomini iz sodobnega življenja

Tragika izgane židovske žene. »Delavska Politika« piše o tragičnem dogodku, ki se je pripetil v Mariboru. Pretekli dni se je s popoldanskim brzovlakom pripeljala iz Avstrije žena-židinja srednjih let s 15letno hčerko. Naši obmejni organi so ženo in hčerko zadržali, ker ni imela dovoljenja. Pri zaslišanju je prosila, naj je ne pošljejo nazaj. Sin je zbežal pred dnevi iz Nemčije nekam v Zagreb. Naj jo puste, da ga bo našla in da bo potem šla kamor koli po svetu. Iskala je vizume, da bi lahko kam zbežala, toda vse države so to odklonile, posrečilo se ji je, da je prišla k nam. Prosi, da je ne vrnejo. Toda, če so po drugih državah lahko strogi, smo upravičeno tudi pri nas. Če kdo izganja, zakaj bi morali baš mi sprejemati. Naši organi so ženo odpremili zopet v brzovlak, ki odhaja nazaj proti Grazu. Toda še preden je vlak odpeljal, se je žena

v vagonu onesvestila. Nemški cariniki in pol. organi so ženo prenesli na leseni prtljažni voz, nakar je vlak odpeljal. Potem so peljali na vozur ležečo ženo, poleg katere je trepetalo 15letno dekletce, ki ni vedelo, zakaj mora bežati in trpeti mama, v prostore policijskega komisariata. Poklicani zdravnik je izjavil, da se je žena onesvestila od strahu in groze. Kaj se je potem zgodilo z ženo in dekletom listi ne poročajo. Primer je tako tragičen, da mora ganiti tudi najtršega človeka.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Fin marmorni šartelj.

Vzemi 20 dkg presnega masla ali masti, 50 dkg sladkorja, 5 jaje (beljaki stepeni v sneg), 50 dkg moke, 1 zavojček vanilijevega sladkorja, 1 zavojček pecilnega praška, 3 jedilne žlice kakava, 1 malo skodelico mleka ali sladke smetane.

Napravi pa tako: mešaj presno maslo do penastega stanja, pridaš sladkor, rumenjake, vanilijev sladkor, mleko, moko z dodanim pecilnim praškom in končno sneg iz 5 beljakov. Razdeli maso, primešaj eni polovici kakao in dajaj potem testo izmenoma po žlicah v zmaščen, z drobtinami dobro potresen model ter peci šartelj 1—1½ ure. Okus lahko izdatno izboljšaš, ako vzameš mesto 50 dkg le 25 dkg moke in dodaš 25 dkg najfinejše škrobove moke.

Kakavova torta.

Mešaj približno pol ure 7 dkg surovega masla, 1 jajce, ¼ kg sladkorja, potem dodaj ¼ kg presejane moke, 1 pecilni prašek, malo vanilijevega sladkorja ter dodajaj nazadnje po žlicah 4 dkg kakava, prilij malo mleka ter še nekaj časa mešaj. Deni torto v tortni model ter peci pri rahli vročini ¾ ure.

Ohlajeno torto prereži, vzemi nekaj sredice do roba ven ter jo mešaj z nadevom. Zelo dober je nadev iz zelenih jabolk (žele) prideni mu sladkorja, ruma ter nekoliko nastrgane vanilije; dobro je tudi, da torto s tem nadevom še po vrhu malo namažeš, preden jo glaziraš.

Za glazuro vzemi: 6 žlic stolčnega sladkorja, mešaj z 1 beljakom ¼ ure, vmes daj malo ruma za duh.

Oblita torta je lepa, dobra ter nadomestuje prav kakšno dragoceno torto.

Čokoladni puding.

Mešaj 7 dkg surovega masla, 4 rumenjake in 7 dkg sladkorja, da naraste. Primešaj nato 7 dkg nastrgane čokolade, 7 dkg zmletih neolupljenih mandljev in sneg 4 beljakov. Deni to v podolast model, speci in polij s šatojem. Ta puding je izboren.

Male prestice za čaj.

14 dkg surovega masla zmešaj z 21 dkg moke, 7 dkg sladkorja z limonovim duhom, prideni 2 rumenjake in napravi testo. Pri tem izoblikuj prav male prestice, potresi jih z debelim sladkornim prahom ter speci.

Divji zajec z vinsko omako.

Mladega zajca nasoli in pretakni s slanino. Polij ga z vročo mastjo in duši v zelenjavi (peteršilj, korenje, zelena, lovorjev listič, timijan), ko je zelenjava malo zarumenela, ga polij z dobrim ¼ l belega vina; ko se to malo pokuha, potresi z žlico moke in čez nekaj časa dodaj nekoliko juhe. Precedi omako na razrezanega zajca.

Sirov zavitek.

Testo: 40 dkg moke, 10 dkg presnega masla, 12 dkg sladkorja, 2 rumenjaka, 4 žlice mleka, ½ dkg pecilnega praška, sol.

Nadev: 3 rumenjake, 4 dkg presnega masla, 10 dkg sladkorja, ½ kg pretlačenega sira, limonino lupinico, 6 dkg rozin, 4 dkg mandeljnov, sneg iz 2 beljakov.

Napravi ga pa takole: Moko presej na desko za testo, vanjo razdrobi presno maslo,

prideni mleku rumenjake in sladkor, in napravi gladko drobljivo testo. Razvaljaj ga v obliki ozkega pravokotnika in napolni z navednim nadevom: vmešaj surovo maslo, prideni sladkor, rumenjake, pretlačen sir in nato sneg iz beljakov. Zatem zavij od dveh strani 3 cm proti sredini in potroši po nadevu rozine in olupljene mandeljne. Pomaži po testu beljak in peci pri srednji vročini pol ure.

Rostboef na angleški način.

Vzemi goveje meso od ledvične pečenke, očisti ga v masti na vrhu in odstrani kosti. Nato nasoli, odrgni meso s čebulo in česnom, popopravi ter ga namaži z gorčico in polij nanj malo olja. Zelo okusno je, ako stoji meso 2 dni v tem, seveda je to mogoče samo v zimskem času ali pa če damo v ledenico. Daj peči v razgreti mast v pečico ter polivaj večkrat z mastjo, v kateri se peče. V sredi naj bo še krvavo. Potroši malo z moko, ter zalij z vodo.

ZA DOBRO VOLJO

Na tramvaju

Če ne boš takoj priden, Bumček, dobiš vpričo vseh ljudi zausnico!

Mamica, veš, in jaz bom sprevedniku takoj povedal, koliko sem star.

Čemu imamo ušesa

Čemu imamo ušesa, Vladek?

Da vidimo, gospod učitelj!

Kako to? Ali se nisi zmotil!

Ne, ko bi ne imeli ušes, bi nam padala kapa čez oči...

Mali praktik

Učiteljica pripoveduje otrokom znano pravljico »Mizica, pogri se«, ter na koncu vpraša: Kaj bi pa vi storili, ko bi imeli takšno mizico?

Prvi se oglasi mali Miško: Prosim, jaz bi odprl restavracijo!

Na sledu

Na uredništvo nekega lista je prišel mož, ki je bil naročil inscat, v katerem je obetal din 2000,— nagrade tistemu, ki najde njegovega psa.

Kje je urednik?!

Ga ni tu!

Kje je pisar?

Ga ni tu.

Kje je glavni reporter?

Tudi ta je odšel...

Vraga vendar... Kje so vsi?!

Vsi iščejo vašega psa!

Te pa diše

Gospod župnik je povabil vse otroke iz vasi na jagode s smetano.

No, jim pravi naposled, ali ne teknejo te jagode dosti boljše, kakor tiste, ki jih na mojem vrtu skrivaj natrgate?

Daaa! vzklíknejo vsi otroci v en glas.

In zakaj teknejo boljše?

Ker dobimo še sladko smetano, gospod župnik!

Spomnil se je

Katehet vpraša Janezka v šoli, katera žival je v raju zapeljala prva dva človeka v greh.

Janezek dobro ve, toda za nič na svetu si ne more spomniti.

Zato mu katehet pomaga: »No, kateri žival pa leze po trebuhu«.

Pa se Janezek tisti mah zabliška: »Bolha gospod katehet«.

Važen vzrok

In kaj imate prav za prav proti moji poroki z vašo hčerko, gospod Škodlar? Saj ne pijem, ne kadim, ne kvartam.

Saj to je tisto! Ali mislite, da bi mi bil prijetno, če bi mi vas neprestano stavliali z vzgled.